

הלל לנו



יו"ל ע"י
מבצרי התורה והחינוך
שע"י קהל הסידי מכונקא בעלזא בית שמש
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א



הרה"ג ר' יהיאל חיים ליבערמאן שליט"א

באמת ובתמים



שכשחושב חמש דקות לתרץ קושיא שנתקשה בלימוד, אזי בארבע דקות הראשונות הוא מתפלל שהקב"ה יאיר עיניו בתירוץ יפה, ואז בדקה החמישית חושב על התירוץ.



ישראל קדושים הם. האומות עומדים ומפליאים את ישראל - ספק בהערכה ספק בקנאה - בערמומיות של העם היהודי. ואכן, כך הוא הדבר. ישראל קדושים מערימים בתחבולות שונות להגיע להבנת התורה וחכירתה, וע"י תפילה ותחנונים לזכות בקדושת התורה משיגים הם השגות גדולות ונשגבות.

אולי יש להמליץ על כך את הפסוקים בריש פרשת ואתחנן המשבחים את התורה הקדושה: **כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו, ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים וגו'.**

וכבר ידוע הדיוק איך נכנס ענין התפילה באמצע שמדבר על תורה. ובאופן מיוחד יש להקשות, וכי התפילה חכמה היא שיש להשתבח בה לעיני העמים, הלא מתנה היא שנתן הקב"ה לישראל ששומע תפילתם, ומה חכמה יש כאן.

אלא, שדווקא באמצע שמפליג בגודל חכמת ותבונת התורה - מחד גיסא, ובצדקת החוקים והמשפטים הישרים - מאידך גיסא, אשר לכאורה נדרש לכל זה הרבה כשרון ויגיעה, דווקא שם משבח את ה'קונץ' והחכמה של אותו גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו, שכשיש להם קושי בחשק או בהבנה או בכשרון הם משתמשים בכח התפילה, ובזה חוסכים הרבה מן היגיעה ומשיגים את גודל קדושת התורה.



עתה, בעמדנו למרגלות הר סיני, לקראת קבלת התורה המאירה עלינו בפועל ממש כביום נתינתה וקבלתה מסיני, נפציר ונרבה בתפילה ובתחנונים, שיערבו ויומתקו דברי תורה בפינו, שנוכה בשנה הבעל"ט להשיג השגות חדשות בתורה, בפתיחת הלב ובהארת המוחין, בהתמדה, בהבנה ובזכירה כמונח בקופסא. ובעז"ה יתקבלו תפילותינו לרחמים ולרצון לפני אדון כל.

ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייד (דברים ל, ו). ודקדק **כ"ק מרן אדמו"ר מרן מהרי"ד (שליט"א) [ז"ל]**, מה שייך לכאן הנך ב' תיבות למען חייד.

ופירש על פי דברי **אביו הקדוש זצ"ל זי"ע** שהקשה במה שאנו מתפללים (תפלת ערבית) **ובהם נהגה יומם ולילה**, הלא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות ל"ג ע"ב), וא"כ איך שייך בזה ענין תפלה.

ופירש כך, הדנה כשאדם אינו יכול לעבוד את הבורא ב"ה כראוי והוא מצטער על זה, אז חייו אינם חיים, ואין כל העולם הזה נחשב בעיניו כלל, וא"כ לפי"ז הדבר נוגע גם לעניני עוה"ז, דכיון שאינו עובד את השי"ת כראוי הוא מואס בכל עניני עוה"ז, ועל כן שייך שפיר להתפלל על זה. וזה שאנו אומרים **כי הם חיינו ואורך ימינו**, רצה לומר, שזה הוא נתינת טעם לתפלתו על יראת שמים, כי מחמת שבהם תלוי חיותנו, על כן אנו מבקשים ממך, **ובהם נהגה יומם ולילה**.

ולפי"ז מתורץ שפיר כונת הפסוק **למען חייד**, דכיון דכתיב ומל ה' אלקיך את לבבך, על כן הוא נותן טעם שהדבר תלוי בחייו כנ"ל, וא"כ הו"ל כשאר צרכי עוה"ז שיכולים להתפלל עליהם.

כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע (חיבור מאקאווא)

שכשהציעו לפני הרה"ק מקאצק זי"ע לקחת את הגה"ק בעל אבני נזר זי"ע - שהיה ידוע כעילוי מפורסם - כחתן לבתו, הסתפק הרה"ק מקאצק אם להיענות להצעה זו, שכן, היות שלצד כח התורה של האבני נזר היה האבני נזר מצויין ומופלא כבר בנערותו בכח התפילה שלו, חשש הרה"ק מקאצק שמא הגיעו לו השגותיו בתורה מכח התפילה ולא מכח היגיעה.

וכן סיפר על הדבר אברהם מקובנא, שנתקשה מאד באיזה סוגיא, וכשהגיע אליו רב פלוני, שאמנם היה מפורסם כבן תורה אך לא כתלמיד חכם מובהק, הקשה לו קושיא זו. ולאחר כמה שעות עלה ביד אותו רב לתרץ הקושיא כהוגן, חלשה דעתו של הדבר אברהם שהוא לא זכה לכך. אמר לו אותו רב, שכיון שהדבר אברהם הקשה לו קושיא זו, נעל עצמו בחדר והפציר בתפילה להקב"ה שלא יבוש ולא יכלם ויהא לו תירוץ הגון, וכך עלה לו תירוץ יפה. אמר לו הדבר אברהם: **"איך האב געמיינט איהר קענט לערנען, אז איהר קענט דאווענען - דאס איז נישט קיין חכמה"**.

וכעין זה הוסיף וסיפר על הגה"ק מאוסטרובצא זי"ע, שהיה ידוע בגודל גאונות, שאמר,

שנה מבוכה ידועה בין הבאים בשערי עבודה שבלב זו תפילה, עד כמה כדאי וראוי להפציר בתפילה על האופן שתבוא הישועה.

מחד גיסא, יש לו לאדם חובה להתפלל להשי"ת על כל צרכיו ומשאלותיו, וכלשון מהר"ח ויטאל ז"ל בהקדמת **"שער המצוות: שנצטוינו שנתפלל אליו בעת הצרותינו, להורות כי הוא אלוקינו, ואנחנו עמו ועבדיו, ואילו עינינו תלויות, כעיני עבדים אל יד אדוניהם, ואין לנו שום עזר אם לא ממנו יתברך, וישים כל בטחוננו עליו**.

מאידך גיסא, כבר ידוע ומקובל מרבתינו הקדושים שאין להפציר בתפילה מדאי - נישט איינרייסן, (כידוע מדברי קדשם על לשון רש"י בפרשת מטות **"שאיין נושעים אלא בפייהם ע"י תפילה ובקשה"**). וכן ידוע מאמר כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע בשבח **"שאינו יודע לשאול"**, שסומך ובוטח שהקב"ה יודע יותר טוב מהאדם בעצמו מה טוב לו. ולפעמים כשהאדם מפציר מדאי, מוכרחים מן השמים לענות לו על בקשתו, אע"פ שיתכן שאין זה טובתו משלם.

אכן, כשחייו של האדם תלויים לו מנגד, מזונו אזל לו, ובקושי נושם הוא את נשימותיו האחרונות, או-אז אין שום ספק שיש לו להפציר בבקשה שיתן לו השי"ת חיים ארוכים וטובים, שהרי, בפירוש נצטוינו: **"ובחרת בחיים"**. מובטח הוא המפציר שזעקתו הנואשת לזכות לחיים, לא תושב ריקם.

וכאן נתחדש לנו יסוד גדול ממרן מהרי"ד זי"ע, שבהיות שלימוד התורה הוא ה'קיסטא דחיותא' של האדם, בלעדיו אין חייו חיים, נמצא שאין כאן ספק ואין כאן שאלה איך להתפלל ועד כמה יש להפציר בתפילה, כי אם אדרבה ואדרבה, עליו לבקש ולהתחנן - בבחינת **"אזחתי ולא ארפנו"** להקב"ה כביכול - עד שיאיר השי"ת עיניו בתורתו הקדושה, להבין ולהשכיל ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.



ישנו מאמר חריף מחסידיים: נס שאין ישראל יודעים ומעריכים נכון את כח התפילה להסיר כל מכשול וקושי מלימוד התורה, שאילו היו יודעים ומבינים זאת לנכון, היה ענין גיעת התורה נשכח מן העולם... שמעתי ממור"ר זקני הגה"צ רבי אליעזר דוד זצ"ל,



שם הוי"ה על מצחו

כ"ק האדמו"ר מסקאליע זי"ע, מצאצאי הבעש"ט הקדוש זי"ע, נהג לספר ביום השני של חג השבועות, יומא דהילולא של אור שבעת הימים, סיפור השתלשלות הקמת ביתו בישראל, כפי אשר קיבל מאבותיו, מקור מים חיים.

בשנים שקודם התגלותו שימש הבעש"ט כריש דוכנא, מסייע למלמד תינוקות, בגלילות העיר בראד, ובאותם ימים פקע שמו כמי שידוע לפשר פשרות בין אנשים עד שיציע פשרה שתהלך לרוח שני הצדדים.

באחד הימים התגלע וויכוח בין הגה"ק רבי אברהם קיטוב'ער זי"ע ששימש כריש מתיבתא וראש הלמדנים בקלויז הנודע בעיר בראד, שם למדו אריות שבתורה שבאותו הדור, לבין איש אחד מאנשי העיר. ידעו השניים שלא יוכלו להפנות את דינם אל בית הדין שבעיר, שכן קשה יהיה מאד לדיינים שלא לישא פנים לראש המתיבתא הנערץ בהילולים. נמנו וגמרו יחדיו לפנות אל עוזר-המלמד המתגורר בגלילות העיר, מבלי לספר לו על תפקידו הנכבד של בעל הדין, וביקשו הימנו שיביאם לכלל פשרה. וכך היה, הם הופיעו אצלו והוא הציע להם פשרה שהניחה נחת רוח לשני הצדדים ונתנה להם מקום להתפשר בו לשביעות רצונם.

לאחר שהתפשרו הצדדים ביקש הבעש"ט מרבי אברהם לפנות עמו אל חדר צדדי, שם גילה לו שהוא יודע היטב את זהותו, ריש המתיבתא הנודע של בראד. הוא הוסיף גם לגלות לו מעט ממדרגותיו הרמות. ואז גילה לו שכתו אשר בביתו היא-היא הזיווג המיועד לו מן השמים. והוסיף ואמר: "זאת יודע אני שבהגיע יומא להיכנס לקשרי השידוכים, אתה כבר לא תהיה בעולם כדי להוציא את השידוך בינינו אל הפועל. על כן זאת אבקשך שתאמר ותצווה עליה שלא תסכים להינשא אלא למי שהיא תראה את שם הוי"ה ב"ה מאיר על מצחו". רבי אברהם התפעל מאד מהדברים ומסר את הסכמתו. ביקש מעמו הבעש"ט הקדוש לרשום ראשי פרקים לקשרי השידוכין ואכן נרשמו הדברים וחזר רבי אברהם הגדול לעיר בראד.

כחלוף זמן קצר, חלה רבי אברהם את חוליו האחרון והסתלק מן העולם - לא לפני שמסר את הדברים באוזני בתו, למען תדע לתור אחר בחזר שאות שם השם על מצחו.

בהגיעה לפרק השידוכים החל אחיה הגדול, אשר ירש את תפקידו הרם של אביהם, הלא הוא הגה"ק רבי גרשון קיטוב'ער זי"ע, לתור אחר בן תורה מופלג אשר יתאים להיכנס למשפחתו הרוממה ולישא את אחותו הצדקנית. מכל ההצעות החשובות שהתדפקו על הפתח, בחר את הבחור המופלג ביותר,

הרה"ק מצעשינוב זי"ע, היה בן זקוניו של הרה"ק משינאווא זי"ע, ובעודו נער התייתם מאמו, הרבנית חנה רחל ע"ה (שהיתה זיווגו הרביעי של אביו הקדוש) וייחדו לו חדר מיוחד משלו בבית אביו הקי, שם היה מתגורר. מדי שבוע במוצאי שבת, היו גיסיו, הגה"צ רבי נפתלי רובין זצוק"ל רבה של וישינצא והגה"צ רבי מנחם מנדל הלברשטאם זצוק"ל רבה של פריסטיק, מסבים יחדיו לסעודת מלווה מלכה, בעזרת הנשים אשר בבית המדרש הסמוך. באחד השבועות במוצאי שבת, היה כפור גדול ועזרת הנשים לא היתה מוסקת, כך שלא יכלו לשבת שם ולערוך את סעודתם, כי הקיפאון גבר והיה עצום מאד. על כן ביקשו מגיסם הנער שיאות לתת להם לערוך את הסעודה בחדרו בבית. הרה"ק מצעשינוב זי"ע הסכים לבקשתם ואכן את סעודת מלווה מלכה ערכו בחדר, אשר היה מיוחד לו.

באותו הלילה הופיעה הרבנית ע"ה בחלומה של בנה וסיפרה לו שבחודש תמוז, החל מיום פלוני ולמשך כמה וכמה ימים, נגזרה חולשה שתדל לעולם ואף הוא היה בכלל הגזירה להיחלש, אולם בשכר זאת שהעניק לגיסיו את האפשרות לערוך סעודת מלווה מלכה בחדרו, ביטלו מעליו את הגזירה. והיא למחרת סיפר את החלום לאביו הקדוש והיה ניכר שהוא ממתיק לו את החלום. והיה באותו היום הנקוב בחודש תמוז, הופיע בבית אורח ממדינת הונגריה ועם הגעתו נפלה עליו חולשה גדולה. והיה הרה"ק משינאווא זי"ע מביט על בנו בעיניו כמרמז לו שהנה-הנה היא אותה החולשה המדוברת. וכחלוף זמן מה הוטב לאותו אורח.

מכאן אנו למדים על החשיבות הרבה של סעודת מלווה מלכה. ברם, כפי שהזכרנו, הרה"ק מצעשינוב זי"ע בעצמו, נהג כמנהג אבותיו ולא ישב לערוך סעודה זו. ובסוד קדושים רבה, מי יעמוד.

מרנא הבעל שם טוב הקדוש זי"ע



קונצען מאכער

שח כ"ק האדמו"ר מוויזשניץ זצוק"ל ממאנסי, שהיה חותנו, הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע, מתבטא ואומר: "המופת הגדול ביותר של מרנא הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, היה בכך, שעד שהגיעה עת התגלותו, אזי למרות שהראה אותות ומופתים ממש, ולא דברים פשוטים, אלא היה משדד את דרכי הטבע באופן מבהיל, בכל זאת אין איש שם על לב את גדולתו הרבה, עד שהיו מכנים אותו 'ישראל'ישע קונצען מאכער', ורק כאשר הגיעה העת להתגלותו, החלו כל יושבי תבל מתפעלים מעוצם קדושתו הנשגבה."

דוד מלך ישראל



קאווע עם סוכר

בליל שני של חג מתן תורה, שנת תשד"מ, שמעתי מפי הרה"ק רבי יענקל' מפשעווארסק זי"ע שסיפר בשם חותנו, הרה"ק רבי איציק'ל זי"ע, על אודות זקנו, הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע, שלא נהג לאכול סעודת מלווה מלכה בצאת השבת, אולם היה שותה כוס קאווע עם צוקער. באותה שעה היה נגלה לפניו דוד מלך ישראל וכתר מלכות בראשו. באחד השבועות לא היה צוקער תחת ידו, ושתה הרבי רבי אלימלך זי"ע את הקאווע, בלי צוקער. ובשבוע ההוא נגלה אליו דוד המלך אולם כתר המלכות לא היה בראשו.

ובהזדמנות אחרת הוסיף לספר שהרבי רבי אלימלך זי"ע התבטא ואמר לדוד המלך:

"לא ידעתי עד כמה גדולה וחשובה היא סעודת מלווה מלכה. אולם אני כבר אין בי כוח לקבל על עצמו לסעוד סעודה זו. אולם צאצאיי אחריי יערכו סעודות מלווה מלכה בהרחבה."

מלווה מלכה ביום ראשון

עוד הוסיף וציין שהרה"ק מצאנו זי"ע, ובנו הרה"ק השינאווא'ער רב זי"ע וכן הרה"ק הצעשינוב'ער רב זי"ע - לא היו עורכים סעודת מלווה מלכה במוצאי שבת.

הרה"ק מצאנו זי"ע קיבל מרבו, הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע, שאמר לו שאם ברצותו לזכות להרגיש ביום ראשון בשבת בתפילת שמונה עשרה, טעם של שבת קודש, ימנע מלאכול סעודת מלווה מלכה. על כן לא היה הרה"ק מצאנו זי"ע עורך סעודה במוצאי שבת, אלא היה מכנה את סעודת הבוקר של יום ראשון בשבת לאחר התפילה (בכל יום ויום היה מסב עם עדת החסידים לעריכת השולחן הטהור בסעודתו שלאחר התפילה) - סעודת מלווה מלכה. חסידים סיפרו ששמעוהו פעם מזמר לעצמו בסעודת יום ראשון 'עמון ומואב מהרה תכלה', מנוסח הזמירות למוצאי שבת.

גם הרה"צ רבי נפתלי אלימלך זי"ע, אביו של הרה"ק רבי איציק'ל זי"ע, נהג כמנהג צאנו שלא לאכול סעודת מלווה מלכה במוצאי שבת, והיה רבי איציק'ל מספר שאביו, רבי נפתלי אלימלך, היה פורס מפה לבנה על השולחן ביום ראשון בשבת, לכבוד סעודת מלווה מלכה. והיה מוסיף: "אם היו מאכלים על השולחן, אינו יודע..."

בטלה גזירת החולשה

אולם כאשר נפגש עם הנערה, שללה היא את האפשרות. זאת מאחר והיא לא ראתה על מצחו את האות אשר מסר לה אביה המנוח. כך חזר הדבר על עצמו פעמים רבות; אחיה, רבי גרשון זי"ע, הציע בחור נוסף ולמדן שלישי, והיא - סירבה לקשור קשר של שידוך. הדבר הצר מאד לרבי גרשון אשר לא ידע אנה ישית צער לבבו.

באחד הימים התדפק בחור עני על דלת הבית. כששאלוהו מה רצונו, השיב בפשטות שהוא הגיע להשתדך עם בת הרב זצ"ל אשר היא-היא זיווגו מן השמים. תחילה ניסו להניאו ולגרשו משם, ומשהתעקש החליט הגה"ק רבי גרשון זי"ע שאדרבה, יביא את אחותו אל הפתח שתראה את העני ומיד תסרב להצעתו - כפי שסירבה עד כמה ללמדנים המופלגים. אולם מה מאד היה הפלא, כאשר ניגשה אל הדלת וראתה את הבחור ואמרה לאלתר שעמו היא רוצה להקים את ביתה בישראל. כי על מצחו היא רואה את רושם שם הוי"ה הקדוש. הבחור הלזה היה רבנו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע.

ה' צינך

סגורון של ישראל, הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, מביא בספרו הקדוש 'קדושת לוי' (בפרשת בשלח) משמו הקדוש של רבנו הבעש"ט זי"ע שהיה מבאר את הכתוב בתהילים (קכא) ה' צלך, שהכוונה היא שהקב"ה, כביכול, מתנהג עם האדם כפי הצל שלהם. מה צלו של אדם, מחקה אותו בכל תנועותיו ואיך שהאדם נוהג, כך גם צלו נוהג. כך, כביכול, הקב"ה, נוהג עם האדם כפי שהוא נוהג. כגון, באם האדם מרבה בנתינת צדקה, הם גורמים שגם הקב"ה כביכול ישפיע שפע חסדים טובים עליו.

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע



'תנאים' על פי סוד

כאשר השתדך כ"ק מרן מהר"י זי"ע עם הרה"ק רבי אליהו מזידיטשוב זי"ע, ניאות מרן מהר"י זי"ע ששמחת הנישואין תתקיים בחצר הקודש זידיטשוב, בצל הסב, הרה"ק רבי אייזיק'ל זי"ע. זאת חרף שצדיקי בית בעלזא לא היו מרבים לצאת מערים ולנסוע למרחקים. כאן, משום כבודו של הצדיק מזידיטשוב, יצא מרן מהר"י זי"ע ונסע אל העיר זידיטשוב.

שם, בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, כתבו שטר תנאים.

הסב, הרה"ק מזידיטשוב זי"ע, כובד בקריאת התנאים והיתה קריאתו שזורה ובלולה במעמקי סודות הקבלה. וכגון, כאשר ביטא התיבות: ואל יברחו ואל יעלימו, לא זה

מזו ולא זו מזה, סיים ואמר: דא רזא דמזוז"ה. וכאשר קרא התיבות: שנדברו והותנו בין הני תרי הצדדים, הוסיף וקראת הפסוק: אז נדברו יראי השם איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע. ובאומרו זאת, הזדעזע מרן מהר"י זי"ע במקומו, עד שהיה ניכר לעין כל שהוא שומע את מה שאחרים אינם שומעים - את רמזי נשגבי הסודות הטמונים בקריאת התנאים הלזו.

לאחר מכן, התבטא מרן מהר"י זי"ע: "ס'האט זיך געלוינט להגיע עד זידיטשוב, ובלבד לשמוע את קריאת התנאים מפי רבי אייזיק'ל..."

הרה"ק רבי משה מראזודוב זי"ע



"מאך מיר פאר א איד"

רבנו זי"ע היה גיסו של הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע בנו של הרה"ק מצאנז זי"ע - בהיות שניהם חתנים אצל הרה"ק הייטב לבי מסיגעט זי"ע. ומסופר שכאשר הבחין הרה"ק מגארליץ זי"ע, בעודו אברך, בעבודת קדשו של גיסו, רבנו, אשר היתה מופלאה עד מאד, והכיר בגודל מעלותיו ומדרגותיו ברום המעלה; פנה אליו והתחנן לפניו בענוות קודש: "מאך מיר אויך פאר א איד! במטותא עשה שגם אני אהיה יהודי כראוי!"

ואילו כ"ק האדמו"ר בעל 'שפע חיים' מצאנז זי"ע סיפר שכאשר שמע זקנו, הרה"ק מגארליץ זי"ע את הבשורה שגיסו, רבנו מראזודוב זי"ע, הסתלק לבית עולמו - נפל בעילפון מרוב צער, ולאחר שעוררוהו היה בוכה ומיילל בקול גדול.

פניות

שמעתי מהרה"צ רבי מאטיל זילבער שליט"א:

כאשר התמנה רבנו לשמש כרב ומרא דאתרא בעיר ראזודוב, החל לערוך את שולחנו הטהור במעמד אנשי העיר ואף קיבל פתקאות לפקודת ישועה ורחמים והנהיג את עדתו כרבי ומנהיג; זאת למרות שאביו, הרה"ק רבי אליעזר'ל מדזיקוב זי"ע, היה עדיין בחיי חיותו והנהיג עדת קדשו.

פעם התאונן רבנו לפני אביו הקדוש על כך שמתעוררות בליבו פניות כאשר הוא רואה אנשים המתעוררים לעבודת הבורא בהיותם צופים ומביטים בעבודת קדשו ובעריכת שולחנו הטהור. והיתה כוונת רבנו בכך שאביו יעודדו ויחזקו. אולם אביו הקדוש נענה ואמר בלבנת אש גדולה:

"האסט פניות? וועלסטו גיין אין גיהנום. נאר פאר אידן'ס וועגן, לוינט זיך צו גיין

אין גיהנום!" (פניות יש לך? ישלחוך על כך לגיהנום. אולם עדיין כדאי לסבול אור של גיהנום כדי לעורר ולפעול למען בני ישראל).

קוגל ספוג בדמעות

גזירת גיוס נוראה חפפה מעל ראשי בחורי ונערי בני ישראל בשנות הנהגתו של רבנו. היו מכנים את אותם הבחורים שהגיע זמן להתייצב לעבודת הצבא, בשם 'שטעלער'ס' (-מתייצבים). והיו בחורי ישראל מחפשים כל עזר וסעד כדי להינצל מציפורנם של רשעים, לבל יפלו במתלעות הצבא, חלילה וחלילה.

ומעשה שהיה, בחג הפורים, כך היה -

בעת אשר ערך רבנו את שולחנו הטהור, זימרו 'למנצח על אילת השחר מזמור לדוד' - פרק כ"ב שבספר תהילים הנדרש בגמ' על אסתר המלכה ובקשותיה בבואה לפני המלך. ותוך כדי המזמור התלהט רבנו ופנה אל ריבון העולמים כשהוא מבטא רחשי נפשו על משקל הפסוקים. וכך היו דבריו כאשר:

"אספר כל עצמותי הם נוטלים בחור יהודי וסופרים את כל עצמותיו. המה יביטו יראו בי הם מביטים עליו ובודקים אותו האם הוא כשיר לשרת בעבודת הצבא. יחלקו בגדי להם הם מפשיטים מעליו את המלבושים החסידיים, ועל לבושי יפילו גורל הם עורכים גורל איזהו הלבוש אשר יהיה מלובש בו, האם במדי צבא או שמא במלבושי חסידים. ואני מתחנן לפניך ריבונו של עולם - והמשיך רבנו לזמר בהתעוררות רבה אשר הרטיטה את לב כל הנמצאים - אוי, הצילה מחרב נפשי, מיד כלב יחידתי!" כך המשיך רבנו לזמר את כל המזמור הלזה כאשר עיניו הקדושות נפתחות כמעיינות מים בבכי תמרורים.

ככלות ניגון המזמור, זימן רבנו לפניו את כל הבחורים לפניו וחילק להם משיירי הקוגל שהיה מונח לפניו - והיה הקוגל ספוג כולו בדמעותיו של רבנו אשר זלגו מעיניו בעת אמירת המזמור. ואכן הפלא הגדול היה, שכל הבחורים אשר קיבלו שיריים מידי הקודש, הצליחו להיפטר ולהשתחרר מעבודת הצבא.

יחודא עילאה

נעלה עד מאד היה רבנו כבר מצעירותו, כאשר כל כולו היה שקוע בעבודת בוראו בסילודין. עד שהעיד עליו אביו, הרה"ק רבי אליעזר'ל מדזיקוב זי"ע, כשעוד היה רבנו איש צעיר: "מיין שווארצער, געבט נישט קיין שפאן אן אן ייחוד!" (השחור שלי - על שם מראה פניו של רבנו שהיה בהן שחירות - אינו פוסע פסיעה אחת מבלי לייחד ייחוד).



מהלכות יו"ט (ב)

רחיצה ביו"ט.

והובאו ב' הדיעות במשנ"ב (סימן קכ"ח ס"ק כ"ג) ולא הכריע למעשה בזה, והש"ע הרב (סוף סימן תקי"א) הכריע להחמיר בזה.

ג. עוד יש מחלוקת בין גדולי הפוסקים לענין מוליד ריח טוב על הידיים של הכהנים, ועל הפרט הזה מכריע המשנ"ב להקל, והטעם כי על הגוף לא מחזיק כל כך זמן ריח, ולכן לא נקרא 'שמוליד' בהם ריח. ואפילו על פי פסק המשנ"ב, עדיין יש לדון אם מותר להתזי ספריי בושם וכיו"ב על שאר מקומות שבגוף, שדעת הגרשז"א ז"ל להתיר גם בזה, אבל יש טוענים שהמשנ"ב התיר רק על הידיים וכיו"ב מקום הגלוי בגוף שהריח מתנדף במהרה, אבל במקומות המכוסים בגוף שנשאר יותר זמן אסור. ויש להדגיש שדעת ש"ע הרב (סוף ס"י תקי"א) להחמיר גם על הידיים. וכן ראיתי בשו"ת מנחת יצחק (חלק ו' סימן כ"ו) שמביא כל הצדדים בזה, ולא הכריע, באופן שהמיקל בזה יש לו על מי לסמוך, והמחמיר תע"ב. וראיתי מובא בשם הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, שאפילו לפי שיטת המקילים, אם מתזי ספריי על הגוף ומתכוין שברך אגב יוכנס ג"כ ריח בבגד, זהו בודאי אסור.

ד. להתזי על השערות מי בושם וכיו"ב, זהו חמור יותר. ויש אומרים שזה דומה לבגד שמחזיק יותר זמן, ואסור, אמנם יש מקילים גם בזה, וכן כתב בספר שש"כ (פרק י"ד סעיף נ"א), 'יש מקום להקל' להתזי על השערות מי בושם, אבל להתזי מי בושם על הפאה נכרית בודאי אסור, דזה הוי כבגד. ולסיכום להתזי ריח של בושם, בבגדים לכוי"ע אסור, ובשאר דברים יש דיעות בזה, והדרגות בזה מן הקל אל הכבד, ידיים, שאר מקומות שבגוף, שערות.

ה. לשטוף הפה במי פה, שיהא ריח טוב בפה, מסתבר דלכו"ע מותר, שזה בודאי לא מחזיק זמן רב, וקיל יותר מן הידיים.

ו. להתזי ספריי של ריח טוב באויר, מותר, והאריך בזה בשו"ת מנחת יצחק (הני"ל) לבאר למה אין בזה חשש איסור משום מלאכת "זורה", ומשום ריח ודאי מותר, שזה רק באויר.

ז. 'סבון אסלה', אם יש בזה צבע שכשמוריד המים צובע את המים, אסור להשתמש בזה ואם נקלע למקום שזה נמצא שם, יכול להוציאו על ידי רגליו (עיין ב'ארחות שבת' פט"ו סעיף ס"ד), ואם אין לו צבע רק ריח טוב, אפשר להתיר בזה מכמה טעמים (אמנם ראיתי יש מחמירים בזה, אבל מעיקר הדין ודאי מותר).

ח. יש המניחים אבקה עם קצת ריח טוב בגרביים, ועיקר המטרה להעביר הריח רע מהבגד, מצאתי כמה מפוסקי זמנינו שמתירים בזה.

ט. עוד חידוש מצאתי במהדורת דרשו (תקי"א הערה 32) שכתב כך, ולהוליד בבגד ריח רע, כגון ליתן בו חומר המבריח יתושים, דעת הגר"ש וואנזער זצ"ל (קו' מבית לוי ח"ו עמ' נ') שאסור, אא"כ הריח חלש כמעט אינו נרגש, שבזה יתכן שיש להקל, עכ"ל.

י. לשבור עצי בשמים כדי שיפיץ הריח שלו, כגון לשבור עצי הדסים או את הציפורן, מבואר בגמרא בסוגיא הני"ל, שמותר, ואמרו שם הטעם שאין זה אולידי ריחא, רק מוסיף ריח שיש כבד, שזה מותר.

נתארכו הדברים בענין של ריח, וחשבתי שזה שייך לקבלת התורה, כמו שאמרו בגמרא בסוגיית קבלת התורה (שבת פ"ח ע"ב) א"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב 'לחיינו כערוגת הבושם' כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים וכיון שמדיבור ראשון נתמלא דיבור שני להיכן הלך הוציא הקב"ה הרוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון שנאמר שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר אל תקרי שושנים אלא שושנים.

בענין רחיצת הגוף ביו"ט יש כמה פרטים, ונבארם בעז"ה.

א. קבעו חז"ל שמלאכות שמותר ביו"ט הוא רק אם הוא 'שוה לכל נפש', ועפ"י זה יש כמה וכמה הלכות, ולעניננו אמרו בגמרא, שמותר לחמם מים רק לצורך רחיצת פניו ידיו ורגליו אבל אסור לחמם מים לצורך רחיצת כל הגוף, אפילו בשביל קטן (שמותר לרחצו כדלקמן). אמנם יש עצה, שאם מניח קדרה על האש לצורך שתיה ולכתחילה (לפני שמניח על האש) מוסיף שם מים לצורך רחיצת הקטן, מותר. ועוד איתא בשו"ע, שמותר לחמם מים לצורך הדחת כלים, ופוסקי זמנינו הוסיפו, שמותר רק באופן שקשה להוריד הליכלוך בלי מים חמין, אבל אם אפשר בלא זה ורק לצורך נוחות בעלמא מחמם מים, אז אסור, שאין זה בגדר 'שוה לכל נפש'.

ב. רחיצת הגוף במים חמים בשביל גדול, פניו ידיו ורגליו מותר בכל אופן. ולענין רחיצת כל הגוף תלוי, אם יש לו מים שהוחמו מערב יו"ט מותר אבר אבר כל הגוף [דהיינו כל אבר בנפרד, ולא כל הגוף ביחד], ואם יש לו רק מים שהוחמו ביו"ט (אפילו הוחמו בדרך היתר) אסור לרחוץ כל הגוף, ובבאה"ל מביא שיטות מראשונים, שאם רוחץ רק מקצת הגוף מותר ולא דוקא פניו"ה, ובמקום צורך מיוחד מצדד להקל כן.

ג. מותר לרחוץ תינוק שהדרך לרחצו כל יום [או אפילו אין דרך לרחצו כל יום, ויש צורך לכך כגון להרגיעו וכיו"ב], אפילו כל גופו ביחד, ויזהר מסחיטת שערות [וכוונתי שמותר לרחוץ התינוק, באופן שלוקח מים חמים ממים שהוחמו לצורך שתיה, וכנזכר לעיל שאסור לחמם מים בשביל רחיצת התינוק].

ד. רחיצת הגוף במים קרים [או פושרין ממש שלא נרגש בהם חמימות] כידוע שגם בשב"ק מותר מעיקר הדין, אבל מובא שם בפוסקים שנהגו להחמיר, ובמקום שמצטער הרבה מחמת החום יש להקל, וכאן ביו"ט קל יותר, ובמקום שמצטער מהזיעה וכיו"ב אפשר לרחוץ כל גופו במים קרים וגם לשפוף על גופו סבון נוזלי, ויזהר מסחיטת שערות. ה. במקום שמותר לחמם מים דהיינו לרחיצת פיו"ר או להדחת כלים (עיין לעיל באיזה אופן מותר), מותר להשתמש במים חמים של דוד חשמל (בוילצ'ר) או דוד שמש, אבל אם זה באופן שכשפותח המים חמים נדלק אש וכשסוגר נכבה האש, אז אסור.

הולדת ריח ביו"ט.

הקדמה: להכניס ריח בבגדים או בשערות, להשתמש בסבון אסלה, ועוד - אמרו בגמרא (ביצה כ"ג ע"א), סחופי כסא אשיראי [פירש רש"י, לכפות 'כוס מבושם' על השיראים של מלבוש, להכניס בהם ריח הבושם שבכוס] ביומא טבא, אסור, מאי טעמא, משום דקא מוליד ריחא [פי' רש"י, אסור משום דמוליד ריח בבגד]. ומתוך דברי הגמ' הללו נולדו כמה וכמה שאלות להלכה. ונבארם אחת לאחת בעז"ה:

א. אסור להתזי ספריי בושם וכיוצא בזה, להכניס ריח טוב בבגדים, כנזכר לעיל שאסור חז"ל משום 'מוליד' [רש"י כתב שם בסוגיא הני"ל, אסור מדרבנן שהמוליד דבר חדש, קרוב הוא (ודומה) לעושה מלאכה חדשה, עכ"ל]. והנה לדעת המשנ"ב (ס"י תקי"א ס"ק כ"ו) אסור אפילו אם כבר יש בו ריח ועכשיו רק מוסיף עוד שיריח יותר, ולדעת ש"ע הרב אסור רק אם מוסיף מין ריח אחר, אבל להוסיף אותו מין ריח מותר.

ב. היה מנהג קודם, שהיו שופכים שמן של ריח טוב במים שנוטלים בהם את ידיהם של הכהנים לפני שעולים לדוכן, ויש בזה ויכוח בין גדולי הפוסקים. אם מותר לעשות כן בשבת ויו"ט, שדעת הט"ז והמגן אברהם ועוד, שאסור, מפני שמוליד ריח במים, ודעת כמה גדולי הפוסקים להתיר, מפני שאין זה כמוליד ריח במים, רק תערובת של שמן ריח עם מים,



לרגל יומא דהילולא קדישא של אור שבעת הימים מרנא הבעש"ט הקדוש זי"ע, נסקור מעט את סיפור בית מדרשו המקודש אשר במעזיב'בוז' - בית מקדש של מטה

ורשמ את מסת זיכרונותיו (תרגום חופשי מאידיש):

"מקום מושבו של הבעש"ט, עודנו קיים בבית מדרשו. מאז הסתלקותו, לא ההין איש לשבת במקום - גם המתנגדים לדרכו הקדושה שנקלעו למקום, מעולם לא העזו להתיישב במקומו שהתקדש בקדושה של מעלה. במשך השנים, כשהתחילו לחשוש שמא ילזלו בקדושת המקום, הוחלט למלא את המקום עם ערמות של ספרים ששם מקומם הקבוע... יש יהודים העושים את כל הדרך לכאן, רק כדי לזכות ולראות במקומו של איש האלוקים..."

ולא בכדי הדברים אמורים, הן כתב הרה"ק הי"ע צי חיים' מסיגעט זי"ע שלאחר הסתלקותו של הצדיק, אפשר לפעול ישועות על ידי שמתפללים במקום בו היה מתפלל בחייו, המקום אותו קידש בתפילותיו ואותו הפך לחלון המזרים צלותא ובעותא עד לכיסא הכבוד.

גילוי במעבה היער

במרכזו של בית המדרש ניצב היה ארון הקודש המקורי שעמד על תלו עד שנות השואה. וכי מה מיוחד היה בו בארון הקודש שיהודים הגיעו עוד בשלהי הת"ר על מנת להתקדש מזיוו? היו אלה ספרי התורה שנכתבו על ידי סופרו האישי של הבעש"ט, הרה"ק רבי הערש סופר זי"ע, ובשביל לזכות להתפלל בארון הקודש בו שוכנים אותם ספרי תורה, היה שווה לעשות דרך ארוכה בכרכה מיטלטלת או במזחלת מחליקה.

כדי להבין איך נכתבו אותם ספרי תורה, נספר דווקא על תפיליו של הבעש"ט:

ביום מן הימים הזמין הבעש"ט תפילין אצל סופרו, רבי הערש סופר. עם ההזמנה הוא לחש לעברו: "בא עמדי ואראה לך את הני תפילין דמארי עלמא (-התפילין שהקב"ה בכבודו ובעצמו מניח) ומכאן תלמד ותדע מה לכוון ואיך לכתוב את הפרשיות". אחד המיוחד מבין התלמידים, הרה"ק רבי וואלף קיצעס זי"ע, שמע את הלחישה והחליט לעקוב אחר רבו וסופרו בדרכם אל היער, שם יראה הבעש"ט את המחזות האלוקיים לסופר הסת"ם. אלא שטרם נראו הגילויים, נענה הבעש"ט וציין שהוא מרגיש שמישהו נמצא במקום וצופה בהם, כך הוא מצא את תלמידו, רבי וואלף ושילחו מעם פניו. וכך לא נוכל לדעת מעולם אודות הגילוי המופלא שגילה הבעש"ט לסופרו.

וספרי-תורה של סופר כזה, נקל לשער כמה קדושה יתירה יש בהם.



אפילו את קירות בית-המדרש שהיו מפויחים מזה מאתיים וחמישים שנים בשל שרפה שהיתה במקום, לא העז איש לסייד מחדש. המסורת סיפרה שנכדו של הבעש"ט, הרה"ק רבי ברוך ממעזיב'בוז' זי"ע תכנן כבר בזמנו לסייד את הכתלים שהושחרו אולם זקנו נגלה אליו בחלומו והזהירו לבל יגע בכתלים הללו שספגו לתוכם כל-כך הרבה גצים של תורה ותפילה ועבודת ה'.

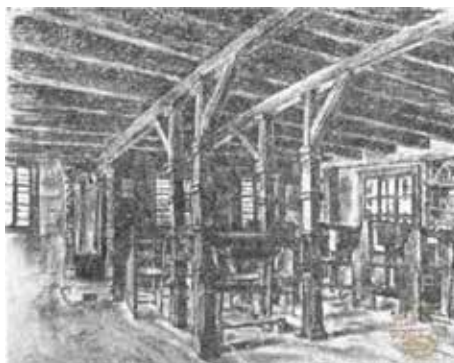
כיסא של אבן

אפילו הספסלים שבבית-המדרש, אלה ששוחזרו בדיוק רב, היו מיוחדים.

בעצם, במיוחד הספסלים. שהרי על חלק מספסלי העץ הישנים היו חקוקים שמות יושביהם כפי שנחקקו בעת תפילתם במקום, ויושביהם היו לא אחרים מאשר המאורות הגדולים שבשמי החסידות, האריות שבחבורתו של מרנא הבעש"ט, ישראל קדוש ה'. עד השואה עוד היה חקוק השם הקדוש ייעקב יוסף מפולנאה', שמו של הרה"ק בעל ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע, על אחד הסטנדרים במקום.

ישנה שמועה המספרת שלא היה לו, לבעש"ט, מקום מיוחד, אלא היה יושב על קצה הספסל הסמוך לשולחן-המזרח; אולם מעיון במקורות רבים נוספים, מסתבר שאכן כן, כיסא ומקום מושב מיוחד היה לו, בקרן דרומית-מזרחית. יש המספרים שהיה זה כיסא עגול, עשוי אבן, עליו ישב אור שבעת הימים בעבודתו את קונו בעבודה שהיא בלב.

בשנת תר"ע ביקר חוקר יהודי בבית-הכנסת,



"די שוהל פונעם בעש"ט"

"די שוהל פונעם בעל-שם-טוב" - בית-הכנסת הידוע והמקודש בו התפלל הבעש"ט, נחרב בשנות ראינו רעה, אולם בשבועות תשס"ד נחנך מחדש בשחזור מדויק (פרי עמלו של יו"ר אהלי צדיקים, הרב ישראל מאיר גבאי, שפועל במיוחד במעזיב'בוז', בתוך שאר קברי צדיקים). נכון, רק המקום אותו מקום, אבל עדיין בכוחו של שחזור מדויק, להעיר את עיני הדמיון המעירות את עיני הנפש. כך מוצאים המוני חסידים את עצמם מתהלכים באותו בית-מדרש מקודש שבכל פעם שנכנסים לתוכו, חשים מחדש את הרעד וההתרגשות.

עד שנכנסו הנאצים למעזיב'בוז', בשנת תש"ב, הוא עוד עמד על תלו בהוד קדושתו. מורכב ממולקולות של קודש. ספוג בהדר קדמון שאין שני לו. אפילו החמצן והחנקן שהרכיבו את תרכובת אוויר חללו, היו מקודשים, נשאים של כוח שמיימי, עלום, מופרש, מובדל.

הוא לא היה תמיר (במובן הגשמי) וסיתותי אבן מצועצעים לא עיטרוהו, לא מבית ולא מחוץ, אבל הוא כן היה בית-הכנסת המקודש ביותר בעולם החסידות. אלף בתי כנסת מפוארים ועתירי זהב ואבני ישיפה לא היו מוערכים בעיניו של חסיד, כל חסיד, כמו אותו בית-מדרש עתיק שבמעזיב'בוז', בית-מדרש שנבנה לפני כחמש מאות שנים ומאז הגעתו של מרנא הבעש"ט זי"ע לשכון בעיר הוא הפך לבית מדרשו הפרטי - לפי גרסה אחת. או לפי הגרסה השנייה - הוא נבנה על פי הכוונתו של מרנא הבעש"ט, לאחר שבתקופה הראשונה הוא התפלל בבית-מדרשו של ה"ח שעמד בסמיכות מקום ורק גדר עץ הפרידה בין שני בתי הכנסת המקודשים.

אחת הראיות לכך שבית-המדרש היה עתיק וקדם להגעתו של הבעש"ט למעזיב'בוז', היא אותו שלט שהיה תלוי במקום עד שנחרב והפך לעי חרבות. שלט שקבע שלושה מנהגים, ממנהגי אשכנז, שנהגו במקום מיום שעמדו בו המסד והטפחות. מנהגים שגם הבעש"ט - למרות היותו המחולל הגדול של מנהג ספרד, מנהג התפילה של האר"י - נהג בהם בהתפללו במקום.

הראשון - לא לומר 'ויצמח פורקניה ויקרב משיחיה' בקדיש השני - לומר 'ויתן לך' במוצאי מנוחה כחלק מסדר התפילה. המנהג השלישי - לומר את נוסח 'יחדשהו' הקצר בעת ברכת החודש (יצוין שהרה"ק מקומרנא זי"ע מציין מנהגי אשכנז נוספים שנהגו במקום).

זוכרי קדושתו של בית-המדרש ידעו להעיד את מה שידעו במעזיב'בוז' כל השנים, שמרנא הבעש"ט זי"ע התבטא על בית מדרשו זה שהוא מכוון במדויק כנגד בית המקדש של מעלה.



"זאגדלה שמך"

תולדותיו ופרקי חייו של הרה"ח ר' גדליה רייכמאן ז"ל (א)



אמנם מרן ז"ע אמר לו שישאיר את זה לשבת קודש הבאה.

הביבות התורה

ר' גדליה היה רגיל לספר ענין פלא שהיה בבעלזא ביום הבר מצוה שלו, שכ"ק מרן מהר"א ז"ע והחסידים התפללו בו ביום בבית המדרש ולא בהגרויסע שטוב כרגיל, ולא אמרו תחנון, ואחר התפילה הגישו לחיים, יען שבו ביום הכניס נדבן אחד ש"ס ווילנא אל היכל בית המדרש לתועלת הלומדים.

ויגדל הנער

כשגדל למד בבעלזער קלויז בטארנא בצוותא חדא עם ראש הישיבה הגה"ח ר' שלוי בראנדער זצ"ל, כידוע שכשהיו שואלים לכ"ק מרן מהר"א ז"ע רשות לנסוע ללמוד באיזה עיירה, לא היה נותן רשות כל כך בניקל, עד שחקר ובדק קודם טיבה של העיירה והבית המדרש וכל הענינים הסובבים, משא"כ כשהיו שואלים אותו על ה'טארנער קלויז, היה מרשה תיכף לנסוע, ואמר כי עיר טארנא יש לה ברכה מהרה"ק מצאנו ז"ע שהבחורים שיבואו לשם ללמוד יצליחו בלימודם, ומשם יצאו גאונים וגדולים מפורסמים.

בלמדו בטארנא היה נוסע לכל הימים טובים לבעלזא, והיה רגיל לתאר הקשיים שהיו בחג הפסח להיות בבעלזא, כי לא היו נותנים שם הרבה לאכול, וגם מה שנתנו היו שנים צריכים להתחלק בצלחת אחת, כי הדחקות היתה גדולה עד מאד, אבל מהרוחניות ששאבו שם במדה גדושה היה בכדי להשביע את נפשם.

בהיותו בגיל שבע עשרה, כבר נסע ללמוד בבעלזא. כשהיה בבעלזא, קיבל פעם אחת מכתב מראש הישיבה הגה"ח ר' שלוי בראנדער זצ"ל, שבו מבקש כי היות שליד הבעלזער קלויז בטארנא התארגנו חברת צעירי 'בני ברית' לפתוח מועדון, ילך לקודש פנימה להזכיר אצל כ"ק מרן ז"ע שלא יוכלו להרים ראש לחודר לתוך מחנה הקדוש.

כשנכנס לכ"ק מרן ז"ע הזכיר שקיבל מכתב מראש הישיבה ז"ל, שבו מזכיר אז אידישע שקצים האבן זך צוזאמען גענומען, וכ"ק מרן ז"ע לא הגיב על זה, רק אמר 'נו', וחזר עוד הפעם על ההזכרה, ושוב אמר מרן 'נו', וחזר פעם שלישית על ההזכרה, עד שמרן שאל אותו די צדיקים ישרים, והשיב הן, אמנם זה לא היה מספיק, אלא היה צריך לחזור עוד הפעם על ההזכרה, ולומר די צדיקים ישרים רוצים לפתוח מועדון, ורק אז קיבל כ"ק מרן ז"ע את ההזכרה.

מוהר"ר סנדר ירוסלובער ז"ל, שהיה מקרב הבחורים לבעלזא ומשפיע עליהם אוצרות ירא"ש וחסידות.

עול תורה ומצוות

לקראת הבר מצוה, בחדש טבת שנת תר"צ לפ"ק, שלחו אביו לבעלזא לכ"ק מרן מהר"א ז"ע ביחד עם אחיו הגדול הרה"ח ר' מאיר ז"ל [בנו של ר' משה מזיווג הקודם, כשאשת נעוריו נפטרה על פניו ל"ע], באשר הוא עצמו לא היה באפשרותו לעזוב את עבודת השחיטה ולנסוע לבעלזא, המה הגיעו לבעלזא בשבוע שחל בו עשרה בטבת, שחל בשנה ההוא להיות בערב שבת.

בהיותם בבעלזא, היו הרבה בחורים נכנסים למרן לשאול אודות תענית עשרה בטבת אם להתענות, והיו רואים ענינים נפלאים בתשובותיו של מרן ז"ע, איך שעונה לכל אחד תשובה שונה.

כשנכנס ר' גדליה ז"ל עם אחיו ר' מאיר ז"ל לכ"ק מרן ז"ע לפני הבר מצוה, שאל ר' מאיר את פה קדשו של מרן ז"ע, מאחר שיש לו לאחיו חתן הבר מצוה מיחושים בעין, האם מותר לו לאכול לפני התפלה, וכן גם לענין התעניות האין ינהוג. שאל אותו כ"ק מרן ז"ע וכי מה השאלה, רמז ר' מאיר ז"ל לאחיו ר' גדליה ז"ל שיאמר משהו, סיפר ר' גדליה לכ"ק מרן ז"ע שביום הכפורים העבר אכן צם, והיה לו כאב ראש חזק, ונשכב על יד החלון של בית הכנסת, וכן גם ביום שיש שעבר בעשרה בטבת אחרי שצם, תיכף אחרי קידוש של ליל שבת קודש, הלך לישון מחמת רוב כאב ראש, ולא היה לו כח לאכול.

כשמע זאת כ"ק מרן ז"ע, הסתכל על אצבעות ידיו הקדושות, ומלמל כמה מילים בשקט ולא שמעו כלום, אחר כך אמר: 'לא לאכול ולא לצום כל התעניות, חוץ מיום הקדוש שזה דאורייתא, אתה שומע, וחזר מרן על זה פעמיים, והפטיר מרן 'נאר צוויי קיכעלע' שזה יאכל'.

אחר זה אמר לו כ"ק מרן ז"ע ג' הדברים שהיה רגיל לומר לילדים הנעשים בר מצוה, וגם אמר לו שיראה לברך ברכת המזון במנין על הכוס אחרי הנחת תפילין.

אחיו ר' מאיר ז"ל הרהיב עוז בנפשו, ושאל את כ"ק מרן ז"ע וכי היכן אפשר לו לערוך בבעלזא סעודת בר מצוה, על זה ענה לו כ"ק מרן ז"ע: 'מאיר דו ביסט דאך נישט קיין נעה, תתן איזה סכום כסף להחברה, והם כבר יתנו לך שיוכל אחיך לברך על כוס ברכת המזון'.

ואכן כן היה, שביום הנחת תפילין אחרי התפלה, הלכו לסעוד בבית החברה, ואמר הפשעטיל, והניחו אותו לומר הפשעטיל עד קרוב לסופו, ולבסוף הפסיקו אותו על ידי שירה כנהוג, ונתנו לו לברך ברכת המזון על הכוס.

גם הכניס עוגה עם 'מעדה' לכ"ק מרן ז"ע,

אלה תולדות

הרב החסיד מוהר"ר גדליה רייכמאן ע"ה נולד ביום י"ד טבת תרע"ז, לאביו הרה"ח ר' משה ש"ב ע"ה, ולאמו האשה החשובה מרת חיה ע"ה לבית לינדנער, בעיר ירוסלוב, כאשר זכתה לקבל ברכת קדשו של כ"ק מרן מהר"א ז"ע, שהבטיח לה שתזכה לזיווג טוב ובנים טובים.

מזיווג זה נולדו לו לר' משה שני בנים, ר' גדליה ז"ל ואחיו ר' יוסף יאשע ז"ל, שגם הוא התגורר לימים באנטווערפן.

למשפחות לבית אבותם

ממשפחת אפרתים היה אביו הרה"ח ר' משה ע"ה, בנו של הרה"ח ר' יוסף מבייטש ז"ל, בנו של הגאון הצדיק המפורסם רבי משה אהרן רייכמאן זצ"ל, בעל 'ארץ חמדה', ומגוע בעל ה'חכם צבי' זצ"ל, ר' יוסף בייטשער הי' משמשו בקודש של הרה"ק בעל 'שם שלמה' ממונקאטש זצ"ל בימי מגוריו בדינוב שבגאליציע. ובעת שהעתיק הרה"ק ממונקאטש את מקום מושבו מדינוב למונקאטש, לקח עמו את ר' יוסף שימשך לעמוד לפניו ולשרתו בנאמנות, והמשיך במשמרתו זו גם אצל בנו הגה"ק בעל 'דרכי תשובה' ממונקאטש זצ"ל.

בנו ר' משה ז"ל היה מקושר ודבוק לרבוה"ק מבעלזא ז"ע, בהיות כ"ק מרן מהר"א ז"ע במונקאטש בעת מלחמת העולם הראשונה, הי' פעם גשם חזק מאד, ובעת הלילו של מרן ברחובה של עיר, נרטבו השטייול של מרן ז"ע, עד שלא יכלו עוד להשתמש בהם, הלכו המשמשים ושאלו שטייול מר' משה, ששש על הזדמנות הפז שנקרתה לפניו, כשהחזירו לו את השטייול החזיק אותם כסגולה בתוך ביתו, ושוב לא השתמש בהם מעולם ככלי שרת שהשתמשו בו לקודש.

הרה"ח ר' משה ע"ה היה חסיד ידוע בבית בעלזא, בביתו היה מתאכסנים היושבים שבאו לאסוף מעמדות עבור חצר הקודש בבעלזא, ר' משה ראה זאת לזכות מיוחדת לאכסן בביתו שלוחי הקודש אלו, כאשר הוי מרגלא בפי החסידים כי אל אלו השליחים מתלווה כח המשלח ה"ה כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע.

בצל רבוה"ק מבעלזא

בבית זה הספוג בדרכי חסידות ויראת שמים ודבוק ומקושר לחצר הקודש בעלזא, נולד ר' גדליה ז"ל, עוד משחר נעוריו זכה להתאבק בעפר רגלי רבוה"ק מבעלזא ז"ע, בהיותו ילד בן שבע שנים הביאה אותו אמו לכ"ק מרן מהר"א ז"ע בעת שהותו בהאלאשיץ אחר מלחמת העולם הראשונה.

ושוב זכה לנסוע לעיר בעלזא גופא עוד בהיותו ילד לפני הבר מצוה, לקראת הימים הקדושים דשנת תר"צ נסע ביחד עם החסיד המפורסם